ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 134. У Новом Саду, у четвртак 16. (28.) новембра 1895. Год. XI.

„ОБЗОРУ“.

II.

У прошлом смо броју говорили о томе, колико је хрватска журналистика, а по наособ „Обзор“ допринео, да се мржња Хрвата против Срба потенцира. Беспристрасна публика могла је по томе пресудити: Ко је непомирљив? ко провоцира?

Пређимо данас на особине, које сачињавају народност, да видимо, како је „Обзор“ одговарао на поједина питања, која смо му у томе поставили.

Пре свега је била реч о *имену народноме*. Питало се, ко је чије име негирао и исмевао? Срби Хрватство или Хрвати Српство? Ми смо навели, да су нас Хрвати готово сви без разлике називали и називају и дан данас „Сврбима“, Власима и т. д. „Обзор“ то *није* побио. А и како ће? Та зар нас није и он годинама звао „тако званим Србима,“ „Србима“ (под козјим ногама), „грчко источњацима“ и т. д. Зар нас није шиљао преко Саве, ако хоћемо да останемо Србима? Зар то није била негација Српства? Па онда, зар није баш „Обзор“ писао. да српско име нема дражи? Зар то није било исмевање и увреда за име народно?

Немоћан да одбрани од овог прекора Хрвате у опште, а себе на по се, „Обзор је окривио — Србе, да измишљавају некоректна и подругљива имена за Хрвате. За доказ је навео, што се са српске стране Хрвати називали: слугама Беча, јужним Пољацима и т. д. Али је грдне разлике између *надевања имена* и *упоређења*. Кад Хрвати зову Србе рецимо: „Сврбима,“ или као што је „Обзор“ звао „тако званим Србима,“ то је увреда за народно име; али кад Срби, или изразимо се прецизније кад „Браник“ каже, да су Хрвати политиком својом на југу оно, што су Пољаци на северу — је-ли што негација Хрватства? Је ли то издевање имена? Међер би се онда из упоређења смели извађати врло чудни закључци!

„Обзор“ није могао да докаже, да са српске стране чуло: Нема Хрвата. Или му је можда негација Хрватства, што смо навели, да у Митровици има Шокаца и надошлих Хрвата? Зар је „надошлост“ негација? Или смо требали Шокце убројати у Хрвате? Ах, али *они* се сами називају Шокцима, *они* сами неће да имају никакве везе са Хрватима. Па ни странци их не убрајају у Хрвате. Угарска их државна статистика убраја на пример у Србе римокатоличке вере. Па и оно што је „Обзор“ навео, као повреду народног имена, и то су била, као што смо видели поређења, а не Spitznamen-и за хрватски народ. Међу тим се баш с хрватске стране негирало и исмевало Српство, а у томе има заслуге и „Обзор.“

Ми смо у своме чланку у 120. бр. „Браника“ изрично запитали: „Каково име заслужује онај, који исмева и негира највећу светињу другога народа, а особито, када му је тај народ најближи?“ „Обзор“ нам је на то одговорио: „ружно је и осуде вредно, исмејавати светиње другога народа.“

У томе се и ми потпуно слажемо с „Обзором“. И молимо га, нека одговори: стоји-ли ово, што смо овде горе навели? Па ако стоји, онда нека *сам* повуче консеквенцију из речи, које је он сам изрекао за оне, што исмевају светиње другог народа.

Пређимо на друго питање, на питање о *заставама*. „Обзор“ је тврдио, да је непосредни повод демонстрацијама против српске заставе у Загребу, била застава Краљевине Србије, која се вила на српској православној цркви и на општинскоме дому. Ми смо му доказали, да то не стоји. Рекли смо, да застава Краљевине Србије има грб и да јој баш грб даје државно обележје. „Обзор“ на то *није* одговорио. То је наше мишљење доцније потврдио у сабору и сам др Јосиф Пливерић, коме ни „Обзор“, држимо бар, неће оспоравати компетенцију у теоретским питањима државоправних наука. Рекли смо даље и то, да је српска народна застава символ српске народне заједнице. „Обзор“ није ни на то одговорио, јер би је онда без сумње морао респектовати. А да Хрват може у српској застави гледати *народну* заставу, па да опет за то остане добар Хрват и родољуб, упућујемо га нарочито на саборске говоре Еразма Барчића, коме је и „Revue des deux mondes“ недавно чинио онако ласкаве, заслужене компличменте, даље на говоре дра Томе Маретића, католичког свештеника Ивана Јагића и др.

Српска народна застава *није* дакле *могла* изазвати оне небратске демонстрације у Загребу. Ми смо у 120 броју доказали и то, да је те демонстрације изазвало нешто друго; рекли смо и шта, и зашто. Но „Обзор“ нам *није ни на то* одговорио.

Тако стоји питање са српском заставом. Но морамо признати, да је „Обзор“ у овоме питању имао више правдољубља, на је *изрично признао, да Срби нису никада повредили хрватску заставу.* Ми ово његово правдољубље и изјаву са задовољством исписујемо. И нека „Обзор“ буде уверен, да нико не би инзулт на хрватску заставу осудио жешће, него ми.

С тим питањем у свези говорили смо о *држављанству*. Било је времена, када нас је и „Обзор“ сматрао народом, и то *равноправним народом*. Но после сједињења са старчевићијанцима, почео је „Обзор“ да нас крсти разним именима, и изрично одрицати нам карактер *народа*. Онда је и „Обзор“ почео, да заступа онај nonsens, што се зове политичким народом, што је у ствари држављанство, и због чега смо се с Мађарима борили и боримо. Та, скроз и скроз, и теоретски и фактично, погрешна идеја о политичком народу нашла је заступника — на жалост — и у „Обзору“. А да је то велика заблуда, и о њој се може „Обзор“ уверити из најновијега говора поменутога дра Ј. Пливерића. Ту је погрешну идеју „Обзор“ усвојио — без сумње — за то, што је ишла тада у прилог оним шовинистичким идејама, које је почео био од савеза са Старчевићијанцима да заступа. Али не треба никад да сметне с ума, да је баш тиме почео да ствара јаз између Срба и Хрвата, јер Срби ће бити лојални држављани хрватско-славонски, али *политички Хрвати никада, јер таквих у опште и нема!*

У свези с тиме „Обзор“ наваћа, да смо ми пок. ђенерала Буру Хорватовића посрбили, а он да је био Хрват. „Браник“ га је већ питао, где је ђенерал говорио, да је Хрват? „Обзор“ на то *није* одговорио. Хоће ли *од нас* доказа, да је ђенерал био *Србин?* Онда нек му прочита биографију. Али да сада ми запитамо „Обзор“: Није-ли он Теслу похрватио? На основу чега? За то што је у Тројединци рођен? А када су на то српски листови донели један карактеристичан догађај из Теслина живота, из кога се најбоље видело национално расположење Теслино, (а коме је догађају баш писац ових редака сведоком) — онда је баш „Обзор“ с подсмехом довикивао српској журналистици: Nur majestätisch!

Него када је већ реч о присвајању, да видимо, како стојимо и с *присвајањем умотворина народних и уметничких дела.*

„Обзор“ вели, како смо ми Срби узимали хрватске народне умотворине, па наваћа Вукову збирку женских народних песама, које је Вук узео међу Хрватима, па назвао српскима! Ми држимо, да није срамота, ако признамо, да нам је то нешто ново. И „Обзор“ би нас веома обвезао, када би нас упутио, где се можемо уверити, да су женске песме, које је Вук скупио и назвао српскима, да су оне хрватске, а не српске? А ми њега опомињемо, да је баш „југословенска академија“, дакле највише просветно и научно тело у Хрвата издала *српске* народне песме јуначке, као *хрватске!* И да је др. Стеван Милетић фалсификирао једну песму Прерадовићеву, прензсав Марка Краљевића са Косова у книпско поље!

Да би доказао своју тврдњу о српскоме присвајању, позива се „Обзор“ даље на ду-

ЛИСТАК

ВЕЛИКИ СВЕТ.

— Рефлекс друштва. —

Волела га је, волела дуго, још онда, када је он, заслепљен очима њене сестре, а невешт у оцени лепог и доброг, — очајавао са тог злог удеса. Па волела га је и доцније, када заслепљености неста, занос се стишао и срце смирило; а разум, хладним посматрањем, и душа неодољивом чежњом, винула се њој, — правом узору, кога му судба беше милосно досудила. —

И он је њу волео, јако волео. Ну природа му не беше барут, те да праска; нити ракетла па да шареним варницама обмањује. Он је био озбиљан и разложан. Његова је љубав била тиха, ал снажна, мушка и верна. Није хтео речима, обученим у шарено ал искварено руво, да прича о љубави. Он је причао о њој просто, онако, као што је и истина проста.

Ну она беше у великом свету, а његова је дужност, данас, да ствара: завист и пакост, лаж и лицемерство. У почетку анђео, пуна благости и размишљања, оличена верност и кротост, — западе у чељуст великога света. Сјај јој засени очи, блесак помути душу. У срцу се створише жеље: да живи, да буде једнако у томе свету. Она заволе сјај живота, његов шум и вреву. Увек би да је у вртлогу, ни сама не знајући, када ће је занети помамним пировима, бурном хуком, жестоким вихорима. Као лептирак на пламен свеће, хитала је она тамо, где је блесак, не поимајући, да у том блеску тек мрачне душе станују.

Још у почетку, свет назре где јој душа циља, и где јој се поглед опире. Галеото, одевен у свечано руво, поче свој посао. Њој говораху о њему једнако, непрестано. Маса, јавно мњење, ревно је вршило своју службу и — успело је. Галеото се смејао сатанским осмехом. Још мало па он неће бити више потребан. Из њене душе истајаће она жуд, која се њему није допадала, и заменуће се новом њему повољном.....

И истајала је!....

Она, до скора, јака и снажна, са својом вољом и здравим суђењем, поче да пада под ударцима масе.

У глави јој се идеје побркаше. У хаосу томе, нека лица као сенке из гробова, са високим положајима или златним кошуљицама, — почеше да заламају њену душу. Она поче њега сама да осуђује, њега, кога је до скора тако јако, много волела. Ну како истинитог и правог узрока није било, то га је она а и друштво створила. Свет га осуђује, о њему прича тако фриволне ствари; а свет говори „истину“, јер му је дужност да друштво води — — благостању!....

„Презирем људе, који не уме да пазе на своје достојанство“ — тако јој помућени ум умоваше. А сирото девојче и не знађаше, да је оно почело своје достојанство да губи, да јој мирис из душе нестајаше.

Галеото триумфоваше. Трофеј победе беше украђено срце девојчета.

Она љубав, која дотле беше чиста као горски извор, помути се блатом са улица и прашином из салона. Љубав нестаде.... изумре!.... ал' љубав према њему, јер поче један други, нов осећај да је обузима.

„Добра партија,“ девиза, која опијаше свет, опи душу и срце њено. „Добра партија,“ одјекиваше свуда, па и код ње нађе одзива.

Свет је успео.

Она премишљаше:

Ово је „добра партија“, а иначе, он је свему крив. Та свакога дана показиваше своју лакомисленост и похотљивост; без сталности и одлучности, коју је она у њему претпостављала. Он је облетао час на једну, час на другу страну; тако су бар свет и поједини говорили, а више очију „боље“ виде но једно.

То су биле њене мисли, дело намера Галеотових.

И она, ухваћена том матицом, која се титрала њоме, као талас каквим чуњићем, није се опирала већ вољно газила по тој матици, где јој је блесак уморене очи заслепљавао, а помућена душа шарене жеље хранила.

И тако, не знајући камо лута; не поимајући шта се с њоме чини, — на њеној се чистој и свежој души поче да хвата скрама светскога кала; само што је оно заогрнуто свилом и кадивом изгледало лепо и сјајно.

Лепом и још неразвијеном цвету, поче лагано да ветри мирис, онај мирис, који заносаше.... опијаше ..

Њен растројен ум не умоваше више. Он се подао гласилу великога света; а срце, које је дотле куцало само за чистим узором, поче да осећа жуд за сјајношћу и блеском. Љубав, која јој згреваше светом још недирнуте груди, поче да се гаси, — испрва тијо, ал доцније све брже и брже, док најзад, од оне силне љубави не оста — сам пухор!....

Она престаде да воле, истинито воле. Поверење у љубав, изгуби се код ње. А поверење је као и живот, изгуби-ли се једном, нестаје га за свагда.

Тако се он изгуби у њеном срцу. И свагда, кад би је савест кореда за то она се тешила: Ја нисам крива. Свет о њему тако мисли, заборављајући, да није главно, шта свет о неко ме мисли, већ је главно какав је он одиста. А њено срце, или још боље љубав, није имала толико снаге, да јој никакав сјај светски не може нашкодити. Она није била тако срећна, да јој прва љубав, уједно буде и једина, већ је тражила, жудела за неким новим, ни сама не знајући за чим.

Сиротица, брзо је постала „светска дама“, али је за то и брзо постала „изгубљено дете великога света.“

Како жалосна судбина!

Он је грозничавом раздраженошћу одбијао нападе њему намењене; смело је ишао у напред коби, назирући шта га у блиској будућности очекује.

Човек може изгледати врло хрђав у очима света, па опет бити и сувише поштен, — тако је с њиме било. Он је својим радом и понашањем био задовољан, а пред савешћу миран. Он је знао, да љубав, која може умрети, и није љубав, а то је код ње било, па га је та рана пекла ужасно; а из сваке ране мора и крв потећи.

Ну он ју је и даље волео, волео лудо. Знао је да је само љубав живот; и колико је љубави у њему било, толико је живота и божанства он имао.

Он је осуђивао свет. Ох; зли су и пакосни људи на овоме свету. И кад не могу ништа да нам отму, они хоће да нам упрљају част, — па тако је и овде било.

Она му једнога дана изјави: да се онај огањ, који је обузимао њене груди, угасио, ватра нестала... љубав умрла!.. Тада, ослобођена теретом савести — полете у вихор великога света, и сигурна у своју срећну звезду, тражаше сјаја, жуђаше за блеском, награђујући галантност великог света.

Он остаде сам са свим сам. На уснама му се не појави клетва, већ му оне шапатом изговорише: А ти неверо пођи тамо, куда те сјај мами, буди срећна, ако, у опште, среће може бити на том путу.

Томир.

бровачку књижевност, на Качића и на Рељковића. Но када се већ хтео на некога да позове, бар да се није позвао на ова три случаја, јер они говоре баш — против њега. Хоће ли „Обзор“ да му наведемо највеће и најмеродавније научнике, уз то још Несрбе, па да види, шта они мисле о дубровачкој књижевности? И по чему му је Качић Хрват? По духу свога певања? Или можда по „словинству“? Онда га упућујемо на темељиту студију дра Л. Томановића у „Стражилову“ за 1886. годину. И по чему је Рељковић Хрват? Ваљда за то, што је писао, да су „стари Славонци *сриски* штила, а *сриски* писала“?

Ако српска и хрватска књижевност иду данас одвојеним путевима, немојмо бити за то суревњиви једно на друго. И ако те две књижевности нису једно, онда се чувајмо, да не присвајамо себи оно, што је својина друге. Ми дакле осуђујемо, когод би хтео, да за српску књижевност претендира нешто, што иде у хрватску, јер ми Срби немамо потребе за то. Осуђујемо, ко год тако ради — било то ма које друштво и ма који научник. Но онда нек Хрвати прво припазе на своја највиша просветна друштва, да се из тих друштва не износе српски умотвори, као хрватски — па онда нек опомињу нас. И нек „Vienac“ са више објективности и симпатије прати развитак српске књижевности, него што је до данас чинио. Он радосно навађа, како „Revue de revues“ неповољно пише о српским приповедачима, а боље би радио, да припази на оригиналност хрватских књижевника, јер ће у скоро имати прилике да чује о тој оригиналности врло неповољних откровења.

Па кад је већ реч о присвајању, да говоримо о још једноме: *о присвајању земаља.* Навели смо, како Хрвати хоће од српских и словеначких земаља да створе велику Хрватску. „Обзор“ нам на то *није* одговорио. Питали смо га: „хоће ли Срби од хрватских земаља да створе уједињење Срба на истоку“? „Обзор“ је рекао, да хоће, и покушао је да и докаже. Па какве је доказе навео? Је-ли цитирао за то програм какве српске странке? Није, јер није могао. Цитирао је н. пр. Вукову изреку „Срби сви и свуда“, чиме је показао само, да јој не разуме смисао. Позивао се на кнеза-Михаила, и ако се зна, да кнежева идеја о уједињењу Срба није обухватала хрватске земље, јер их *није могла* обухватити. „Обзор“ се позива и на ону изреку: „где су три Србина, ту је Србија“, и на изразе „српски Срем“ српско-далматинско приморје и т. д. и из тог изводи, како Срби хоће, да — из хрватских земаља створе велику Србију!!

Пуштајући ове „аргументе“ без икаке примедбе, да видимо сада, како стојимо с историјом? Навели смо „Обзору“ доказе, да су нам Хрвати пашу историју исмевали и извртали, и да је то и „Обзор“ радио. „Обзор“ то *није* порекао, него је навео случајеве, како су Срби хрватску историју бајаги извртали и исмевали. И да му то место у одговору буде што пуније ефекта, извео је против нас — баш једнога Станојевића. Ах, али „Обзор“ није имао потребе, да *нама* цитира Станоја Станојевића, јер су *нама* његове мисли и сувише добро познате. Та тај тобожњи аргуменат, који је против нас изнео, говори баш против њега, против „Обзора.“ Станоје је Станојевић у своме чланку устао баш против шовинизма у историји у опште. Устао је против лажног улепшавања *наше* прошлости. А кад је с хрватске стране то ко учинио за хрватску историју? Је-ли др. Пера Гавранић? Па ако је то учинио, како је за то прошао? То „Обзор“ најбоље зна. Али је друго нешто из родољубља улепшавати историју *свога* народа, против чега је устао био Станојевић, а друго је опет нешто, *омаловажавати* историју *другог* народа, против чега је Станојевић такође устао, *што* баш Хрвати, па и „Обзор“, раде с нашом историјом. А да „Браник“ осуђује сваку хотимичну повреду хрватске прошлости са српске стране, то је доказао већ и тиме, што је баш он донео онај чланак Станоја Станојевића.

На реду је да говоримо — на жалост — *о инзултима.* Навели смо случајеве, како је кнез-Никола лане био инзултиран, када је ишао на погреб цару Александру III., а сваком је још у живој памети, и каковим су ове године били инзултима изложени Срби у Загребу а особито црквени великодостојници српски и српски свештеници. „Обзор“ се брани, па вели, да су и српски листови нападали Штросмајера, Штадлера и т. д. Но друго је нешто нападати нечији рад у новинама, а друго је нешто, кад 10.000 људи телесно инзултирају некога. Ако је до новинарскога инзулта, и хрватски су листови, и баш „Обзор“, *инзултирали* српско свештенство. А ако су српски листови нападали хрватске владике, зар ти исти листови нису то чинили и против својих, православних епископа? И ако су српски листови нападали на хрватске бискупе, зар хрватске бискупе нису нападали и хрватски листови? И који је српски лист већма нападао Штросмајера, него што су га „Hrvatska“ и Хрват Фучко у својој брошири напали?

У свези с тиме „Обзор“ нас опомиње, да још није опрана срамота, коју је нанео Бацковић кнезу Николи. Није нужно било, „Обзоре“, прати ту „срамоту“, јер један Бацковић није српски народ, и један Бацковић није кадар увредити светлога кнеза црногорског, баш као што држимо, а у том ће се, без сумње, и „Обзор“ с нама сложити, да ни један Фучко није кадар увредити бискупа Штросмајера. Али нису *то* били инзулти. Инзулти су били оно, што се догодило у сред Загреба са патријархом и владикама српским. А „Обзор“ нам је дужан одговора: кад су *тако* Срби радили с хрватским просвештеницима? Или су оно ваљда „инзулти“, они случајеви, које он спомиње, и од којих је за један (митровачки) *судски* доказано, да је у њему објективан учин апсолутно немогућ, а у другом, како је у једном веселом српском друштву једном жупнику нога скрхана!! Је-ли *то* био инзулт на римокатолицизам? Или је ваљда то инзулт, што и Срби држе, да је говор, за који се каже, да је Штросмајеров, одиста његов? Али онда је „Обзор“ дужан, да рекне Србима, где могу у целини наћи *аутентичан* говор бискупов, и нека буде уверен, да се *после тога* неће наћи ни један Србин, да тврди, да је оно говор бискупов, који му се данас „подмеће.“ Али пишући о Штросмајеру „Обзор“ заборавља, па дочеке Штросмајерове у Београду и у Карловцима, заборавља на бандериум Срба сељака, што су Штросмајера по Срему пратили; заборавља на учешће Срба о Штросмајеровом епископском јубилеуму; заборавља на одношај српских првака према Штросмајеру; заборавља, да Штросмајера ни Старчевић после измирења није хтео да пољуби у руку, али да је бискупу Ристић ваздa руку љубио.

Што се тиче инзулта на кнеза-Николу, могла је судска истрага констатовати, да инзулта није било. За нас су ипак меродавнији они тајанствени пунктови у песми кнежевој „Дубровнику“, која је штампана у 1. броју „Бранкова Кола“. Питали смо и то: је ли Мажуранић био инзултиран? „Обзор“ је одговорио, да јесте, јер му се подметало, да није он аутор епа „Смрт Смаил — Аге Ченгића“. Но је-ли то инзулт? И није-ли се то Мажуранићу подметало и с хрватске стране? А није-ли Мажуранића бранио Миша Димитријевић, а у најновије време и сам кнез-Никола?

Па када још наведемо, да нам „Обзор“ *није* одговорио ни на оно, што смо писали о ћирилици, онда смо исцрпили све, што се односи на други део нашега чланка у 120. бр. „Браника.“

Ми ћемо из ових факата повући консеквенцију у завршном чланку, у броју што је на реду. Дотле нека беспристрасна публика суди, колико је „Обзор“ одговарао и како је одговорио на питања, што сачињавају језгру другог дела у оном нашем чланку.

Др. Б. С.

Српска застава пред троједничким сабором.

На земаљском сабору у Загребу била је за време целе прорачунске расправе свагда предметом дебате питање о српској застави, која је господи правашкој и обзорашкој трн у оку, те држе тираде против ње. Већина од те господе ну речи нису рекла о прорачуну, већ говораху читаве часове против Срба и њихове заставе. Са важних изјава, које су пале у троједничком сабору, доносимо овде опширнији извештај о седницама истог сабора.

У седници од 8. (20.) о. м. први је узео реч праваш Евгеније **Кумичић** те је на дугачко и на широко доказивао, како су Срби вичући тобоже „Живео цар!“, изазивали Хрвате, како српска застава не може постојати у Хрватској и Славонији и т. д.

Његови нападаји на Србе и српску заставу дали су повода бану *грофу Куен-Хедервари*, да узме реч и да сузбије нападаје Кумичићеве.

Бан **гроф Куен-Хедервари** рекао је ово: Г. заступник Кумичић обратио се према господи заступницима Србима у овом сабору тим што је хтео доказати, како су Срби викали „живио цар!“

Сад, господо моја, ко познаје наш народ, врло добро знаде, да се тај назив често још и данас употребљава, и то га употребљавају не само Срби, него и сви скупа. (Гласови на десници: Особито граничари). Па кад је тому тако, онда не треба у тому тражити тенденције, како то г. заступник хоће. Него ја знам, зашто је он подметао ту тенденцију. Г. заступник зна де да се у Крајини обично каже „живио цар!“, али он ипак хоће, као да би Срби тим хтели да славе србијанског краља или цара. (Заст. Евгеније Кумичић: Онда сте ме криво разумели, ја сам рекао да би тим хтели српско царство у Хрватској) Е онда се разумемо. То је једно подметање као и друго, наиме и ово „српско царство у Хрватској“. Дакле ви бедите један део народа да хоће против династије, домовини да ради. То је тенденција. Јер што би иначе изкривљивали и то истицали Ја бар не знам. Дакле ко хоће да ствара на територију Хрватске, Славоније и Далмације српско царство? ко? (Др. Егерсдорфер: Ваљда нема никаква смисла). Госп. заступник је казао, да је то имало ту тенденцију, и кад се та тенденција изнела, он да је наравно, да су се Хрвати морали дићи и да су се узрујали Овако је г. заступник оправдао узрујаност Хрвата јер Срби тобоже тако раде. Против том ја најодрешитије просвједујем, а исто тако би просвједовао, да би се то с друге стране Хрватима пришило. То не сме бити и не може бити, јер не одговара истини и то би била највећа увреда, кад би се тако шта набацило и да се мимоиђе без икакве опаске (Тако је! на десници.)

Госп. заступник говори даље о застави, да је вређала. Та она би могла само вређати, кад би имала ону тенденцију, коју он мисли да има (Заст. Кушевић: Коју јој он подмеће), али је у истину нема. Донекле је он сада опортуниста, те је признаје као црквену заставу, а у Далмацији вели, да таке аутономије нема, дакле кад је ту аутономија онда би могла бити црквеном заставом. Зашто се тим не задовољава? Он не ће, јер јој он хоће другу смер подметнути, а кад би то било, онда је наравно, да би се сваки против ње дигао, а и ја кад би опазио ту тенденцију у те заставе, ја би ју одмах забранио.

Али ја с том наредбом, коју смерам обћенито издати, нисам створио српске црквене заставе ја ју само идем штитити својим начином, јер је услед неких пушкања постала зазорном. Она се виђе већ од дуго времена, па и од кад се ја сећам вила се такођер, ја ју дакле нисам створио, него нашао, и будући да нема проту династичке тенденције, ја ју штитим.

Што Срби католици у Далмацији мисле или не мисле, у то се неку упуштати; то је ствар, коју она господа (с леве стране) боље знају. Само ми је драго, да сам чуо, да има и католика, који су Срби, дакле није ту вера символ народности. Дакле кад Срба католика може у Далмацији бити, не знам зашто тога неби и овде било, јер знам да их има овде који су православни, па кажу да су Хрвати, дакле онда, кад је овде слободно, да има православних Хрвата, слободно је ваљда да имаде и католичких Срба. Вама је право оно прво т. ј православни Хрвати, али вам нису право католички Срби. Видите, где вам је праведност и логика, то вас питам. А љубав, слобода и друга остала такова начела Цицерона, Стуарта Мила и других, које је г. заступник цитирао и сам сада навео — има доста. Ако му је једно право морало би му и друго бити (Заст. Кушевић: Мило!) то нећу казати него бар толерантно, али он нити не толерира; тога нема!

Он не признаје ни назива заставе Та он се темељи на позитивном закону, јер се црква по закону зове и одавно се звала „српска народна црква“, то није дакле ништа измишљено него тај назив већ постоји од год. 1790. или чак од 1712. и увек је тако било. Него сад би на једанпут добро било, јер Срби не држе с овом странком (Гласови: То је, то је!), да господа с ове стране не бегенишу Србе

То је њихова највећа мана, да они подупиру већину, а кад би подупирали мањину, онда би и они били Срби. (Са левице: не би!) О би, и Старчевић би био Србин. (Са деснице: Прекрстио би се!) Сад се види, да господа сасвим логички иду за тим, да потисну Србе што јаче, (Ђ. пл. Ђурковић: Не може бити!) па кад Срби буду мало скучени, мисли се, онда ћемо ми казати: ходите к нама, па ћемо с вама да рачунамо. Кад ко хоће шта да истера мора јако да притисне, да оно друго изађе. Ја незнам хоће ли то господи поћи за руком, а ако пође мора ће сасвим другу политику да терају. Ја знам да би се нашло Срба, који би се радо са господом сложила, кад би господа с ове стране Србе пазила. Сад не знам, како ће сад удесити послове у том новом стадију, јер човек мора да се чува свога суда и да се не уплиће у туђе послове, али знам, да ће ти моменти имати важности у стварању новога груписања тако, да ће се са Србима морати рачунати у земљи. Ако буду тако рад ли мислим, да ће нам послове кварити. (Заст. П Јовановић: Кад би били као Барчић.) Али ипак мислим да до тога доћи неће, јер су господа страшно . . . (Заст С. Поповић: Тесногрудна.) Не. (Стеза Поповић: Још шта горега?) Не, не. (Смех.) Они су толико осведочени о истинитости њихових начела тако, да ће без помоћи ичије и у противштини са свима народима Европе и без икаквих савезника, како је то рекао г. заст. Старчевић, своје намисли провести једанпута, не зна када, али ако не буде за 200 година, да ће бити за 100 година. Ја нећу да рачунам са толиком будућношћу, пак да се каже и за 50 година, ја нећу да удешавам оно што ће бити за 50 година. Ја рачунам са позитивним постојећим одношајима и знам, да ова политика није растворила домовину већ да је дапаче повећала. То ће историја писати, а не оно што г. заступник каже. Ако је наша домовина била раскомадана, данас више није, па за то г. заступник није ни добро навео пример Пољске. Чак и имена краљевина, које су некада биле, ишчезавају по речнику господе с ове стране. Славоније већ нема, а Далмације ће нестати чим буде приграђена.

Дакле с ове стране вис. куће постоји принцип рушити све што опстоји, а на рушевинама онда саградити нешто новога То су нам рекла господа Старчевић и Барчић. Ја признајем, да је то програм, али не знам да ли ће у „оквиру монархије“ на темељу „прагматичне санкције“ и на темељу не знам кога параграфа нагоде то успети. (Глас са деснице: Постаће обзораши!) Тако то у развитку увек иде.

Заст. Ћира пл. **Милекић** говорио је за прорачун. Говорио је поглавито о економно-привредним приликама Сувише се даје на културне цели, а то долази добро само Загребу; боји се умножења умног пролетаријата. Моли владу, да узме у обзир и културне интересе Срба. На свршетку одлучно протестује против Кумичићевих сумњичења и одбија сваку антидинастичку, непатриотску и провокаторну тежњу од српског народа. Познато је, вели, да је српски народ стотине година борио се и пролевао крв своју за ову отаџбину, која није само отаџбина господе с оне стране сабора, него и отаџбина нас Срба, коју од свег срца љубимо и овде живећи бранимо њезина права и њезину слободу. Надаље и то ћу казати г. Кумичићу. да Срби љубе своју српску народну заставу, али да Срби уједно љубе и нашу земаљску заставу, јер ова застава није само застава господе с оне стране, него је земаљска, дакле и нас Срба. (Одобравање на десници)

Заст. др. Миле **Старчевић** налази узрок последњим демонстрацијама у неприродном одношају и антагонизму између Хрватске и Угарске. Изборно се право самовољно сужава и изиграва. Напада вел. жупана госпићког Буда Будисављевића, да само Србе даје бирати у скупштину, да се уз њега не може одржати ни један Хрват школски надзорник У Кореници и у Доњем Лапцу се штампају и марвене цедуље само ћирилицом. Тамо се виђе и српска народна застава; парох Дане Кнежевић рекао је у жупанијској скупштини, да то није црквена, него народна застава. (П. *Јовановић:* Имао је право!) Неслогу не шире Хрвати, него Срби.

Заст др. Ф. **Спевец** говори за прорачун; доказује законитост мађарске заставе за земљишту Хрватске и Славоније; мађарска и српска застава уживају правну заштиту. Пребацује „Хрватској“, „Обзору“ и „Agr. Tagblatt“ у, да су они криви демонстрацијама и да им је хрватска омладина насела. Спаљење мађарске заставе је дело обзораша а не праваша, јер др. Франк није у срцу ни данас праваш, јер праваш не слави бана Јелачића. Они, који су до сада мислили да имају разлога да буду незадовољни са Србима, ослониће се још боље на њих, јер се морали осведочити, да Срби потпомажу рад и мир, да они потпомажу мирни развитак земље; том развитку не стоји на путу српска црквена и народна застава.

За тим је узео реч заст. Павле **Јовановић**. (Његов ћемо говор донети у једном од бројева што долазе).

*

У седници од четвртка, 9. (21.) о. м., за прорачун говорио је свеучилишни професор др. Тома **Маретић**. Г. професор је врло лепо говорио о одношају између Срба и Хрвата и о узроцима њихове размирице У главном је Маретић рекао, да сва расправа стоји под утицајем последњих демонстрација, које осуђује, јер ако је мађарска застава била неоправдана онда улица нема права да о томе пресуђује Маса је већи тиранин него Нерон и Торквемада, а то доказује и 1789. и 1848. година, Изгреди су морали ожалостити и огорчити сваког родољуба, а спаљење мађарске заставе ставило га у бригу. Кад не би тако било, и кад народ не би осуђивао изгреде, то би морали сумњати у његов осећај правдољубивости. Атентат на српску заставу изазвао је у нама осјећај срама и стида, јер је и интелигенција на суров и дављи начин поступала, те су у томе чак и неки католички жупници учествували. Да ли су ти духовници потегнути на одговорност, ја не знам, али знам да је то жалосно за Хрватску, и да би св. отац папа с овим свећеницама поступао као добар пастир са шугавим овцама... Онда прелазим на српско-хрватску размирицу. Узроци са свећушни, психични. Разумиво је трвење међу туђинским народима Французима и Нијемцима, и борба Чеха и Нијемаца која се води за опстанак, или непријатељство Пољака и Нијемаца које је историјско; чак и антисемитски покрет даде се разјаснити. Али како стоји са противностима између Срба и Хрвата? Ту су два рођена брата. Трнски вели у песми „Иво и Јово“ да је непријатељству криво што се Иво крижа а Јово крсти; но то вреди за прости пук, али код интелигентних људи не могу верске противности изазвати спор. Раздор је настао ваљда ради зеца који још у шуми трчи, а тај је: Босна и Херцеговина; ради би их обадва народа, но биће онога ко их освоји а тај нијесу ни Хрвати ни Срби. Данас донесе раздор жалосне плодове, он се јако заоштрио, те ко хоће да постане популаран, томе је најбоље средство: нападај ла Србе. Говорник није се никада могао одушевити за науку дра А Старчевића, који је само мржњу проповедао против Срба, те према братском народу у најпростијем тону писао. Мени је мрзак с аки фанатизам, па и хрватски. Наша славенска браћа не могу да схвате наш раздор, јер једни другима не можемо ништа одузети. Шта Срби могу Хрватима узети? Зар латиницу или веру, те нам своје наметнути? То се не да ни помислити, а за то су Срби

још и слаби, јер би требало раскинути вековне везе које Хрвате вежу за запад. Православна је црква народна, и ја о православној пропаганди нисам ништа чуо, јер она није космополитска као католичка, која у пропаганди гледа своју светску задаћу. Ванај за унијом не чује се ни из Београда ни из Петрограда већ само из Ђакова и Сарајева, јер католичка је црква ecclesia militans. Језик нам је исти, а он је знак народности, па кад нам га Срби не могу узети, зар нам могу узети народности. Опозиција треба да према Србима заузме сасвим друго становиште, да се са Србима братски понаша и слаже и онда ће се уједињење много пре постићи. Кад би данас изишао плебисцит за остварање хрватске државе како га хоће странка права, ова би била сигурно у мањини, те нам Мађари с правом могу довикнути да велики део народа неће сједињења Изузетак чини само Барчић, но његов глас јест глас Касандре. Опозиција тврди да су Срби непријатељи хрв. народа, али тврди да је за њом и сав народ, па ако Срби стоје непријатељски према странци права онда јесу наравно непријатељи хрват. народа! . . Долазим на стару реченицу: „нема Срба!“ С почетка странка права није хтела признати ни бана, и звала га је у сабору само: гроф Куен; данас га већ признаје и зове баном. Странка права је до недавна прекоравала и Штросмајера, ну видевши, да је апсурдум, не признавати заслужна за Хрвате човека, променила је и ту своје становиште. Антисемити не тврде да нема Чивута, већ их надбијају. Несмисао је казати да нема Срба у Хрватској. Када др. Ружић каже да је дворска канцеларија Србе другачије називала, и да им име Срба не припада, то морам рећи да је то ситница, јер за име народа нису меродавне канцеларије. Па ипак су се Срби увек Србима називали; *они су собом донели своје народне песме, и ће цртају историјске догађаје српскога народа.* Истина је да се Срби пре својих 30 година нису у ријечкој жупанији звали Србима, али пре 40 година није у Славонији било ниједног Хрвата који је себе звао Хрватом већ Славонцем. Тај доказ против Срба смешан је. У том погледу треба се држати гласа народа, гласа сина божјег, те народу оставити како се сам зове. Данас је народна странка једина фаза, у којој Срби и Хрвати једни уз друге пријатељски живе да заједнички на корист и добробит културе обадвају народа пораде; једни требамо друге, јер тако нам се снага јача. Писање опорбе противу Срба јест само пародија борбе; оно је ситно, детињасто, али све је узалуд што се чини да промени своју тактику. Опорба је либерална само према себи а не према Србима, па се још тужи на сужавање права о скупљању, а „Хрватска“ је лани писала да обзораше треба са скупштине топовима растерати. — Госп. Јовановић тврдио је да су Хрвати узели језик од Срба и позивље се на Гаја. То није право и изазивље само гњев. Гај је био католик а не језикословац; далмат. католици писали су и пре Гаја у најлепшем народном језику. Но за време Гаја имали су Срби књижевни језик, који је био смеса црквеног и народног језика; тек Вук прочистио га је. Нема основа ни позивање на Рељковића, јер се тада писало у босанској ћирилици, коју је народ звао „српским писмом“. Препоручује мир и слогу међу Србима и Хрватима и прима прорачун. (Говорник је често пута прекидан са изразима одобравања, који су највише долазили од стране Срба!)

Пошто се заст. др. Јосиф **Франк** изјавио против прорачуна и пошто је замерио, што се у Угарској много више инвестира него у Хрватској.

Одељни је предстојник др. И **Кршњави** одговорио неким приговорима од стране опозиције. Франку вели, да су демонстрације потекле од његових синова, а онај који своју децу није одвраћао од демонстрација, — највећи је злотвор домовини.

*

У седници од петка говорио је против прорачуна праваш Драг. **Грдевић**; познатим демонстрацијама у Загребу крив је, по говорникову мишљењу, данашњи систем.

Заступник Ђорђе пл. **Ђурковић** је за прорачун. Прелазећи на изгреде вели, да је због тих изгреда земља претрпела срамоту те је и сједињење Далмације сада много даље. Говори о Угарској застави и у прилог назива „угарско хрватско“ и „српске народно црквене“ заставе Према посл. Јовановићу који је говорио само о народној застави, каже да се данашња сва индивидуалност Срба оснива на народно црквеним законима и установама и да је из њих постала застава. (Посл. Јовановић: али смо дошли као народ!). Онда прелази на српско хрватски спор; каже да се од 1868 до 1880 покушало без Срба управљати па није ишло а неће ни у будуће; ако се кад буде морало тражити заједничко име за сједињене народа онда ће бити „српско-хрватски“ најједноставније решење. (Кумичић: не, ја остајем увек Хрват!) Знам зашто! али време још није за то дошло; сад потражимо оно што нас веже а то је језик, домовина и политичка будућност.

Заст. др. **Иван Бањавчић** вели да Хрвати немају народне владе, немају парламентаризма, а однопај између Угарске и Хрватске јест неприродан; бан је увек најтачније изводио интенције мађарске владе а многи чланови хрватске народне странке хоће да буду мађарскији и од Мађара. Одбија прорачун.

Говорили су још заступници *Јагић* и *Стева Поповић-Вацки* за прорачун.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** Генерална дебата о прорачуну за 1896. год. ближи се крају У седници заст. куће од 13. (25). о. м. говорили су против прорачуна још Карло *Салаји*, Геза *Полоњи* и Јулије *Лукач*, па је онда седница одгођена до сутра.

— **Хрв.-славонски-далматински сабор.** У седници од 13. (25.) о. м. завршена је прорачунска дебата. О држављанству говорили су скоро сви говорници. Одељни предстојник *Станковић* се позивао на то, да бан гроф Куен-Хедервари није сам створио назив „угарско хрватско држављанство“, него га је нашао у више закона. Пејачевић и Бедековић под којима су ти закони створени, за цело нису били горе унионисте од Црнковића. Известилац др. А *Егерсдорфер* вели, да је право држављанства једно и исто, јер има само једна држава. Угарско-хрватски и угарски назив су синонимни појмови. — При гласању *примљен* је прорачун већином гласова, па се одмах прешло на специјалну дебату. Код позиције „сабор“ примљен је предлог дра С. *Шумановића*, да се изабере одбор од пет лица ради зидања нове саборнице. Код ставке „диспозициони фонд“ било је подуже дебате. Говорили су Павле *Јовановић*, бан гроф *Куен-Хедервари*, др *Томашић*, Ђ. пл *Ђурковић*, Евг. *Кумичић*, Ст *Поповић* и опет бан. Бан гроф *Куен-Хедервари* враћа се на држављанство и вели, да је та ствар већ давно решена, па је несносно увек је претресати. Павлу Јовановићу одговара бан, да се под називом „хрватски народ“ у превишњем захвалном писму подразумевали и Срби. За дра Пливерића вели бан, да је овај мушки бранио своје становиште; њему, и ако као професор има друге назоре о однопају према Угарској, ипак то не смета да ступи у народну странку. Вели, да се „народна странка“ поноси с Пливерићем. — Др. *Томашић* хоће да покаже на јабуци свезу између Угарске и Хрватске. Јабука му испаде из руке а оба дела њена се распадоше. То беше комична сцена, а опозиција удари у грохотан смеј и вику: „Хрватска се отцепила!“ — Пошто је говорио још *Кумичић* и пошто му је бан одговорио, примљена је тачка „диспозициони фонд“, па онда и све друге тачке прорачуна.

— **Србија.** По вестима из Београда има се данас отворити Народна Скупштина краљевом престолном беседом. У прошлом броју саопштили смо на што ће се престолна беседа осврнути. Говори се тамо и о томе, да је у догодишњем прорачуну постигнута равнотежа. Ако то не остане само на папиру, онда ће то врло добро доћи, да се побољшају мало лабаве финансије, које притискују Србију. Нови финансијски аранжман, како је изјавио министар председник Стојан *Новакавић* у клубу напредне странке, скоро је извршен, само што није извршен зајам, који је склопљен с Турском, и то због немира у Малој Азији и због финансијских незгода отоманске банке, која поглавито учествује у том новом зајму. Но министар се нада, да ће се у скоро и та сметња уклонити.

Скупштина је држала 13. (25.) о. м. седницу, у којој су кандидовани за *председника* скупштине: Милутин *Гарашанин*, Драгомир *Рајовић*, *Обрадовић*, *Гајчић*, *Николић* и *Симић*. Мисли се, да ће краљ опет потврдити Милутина *Гарашанина* за председника, а Драг. *Рајовића* за потпредседника скупштинског.

— **Заплет у Турској.** Још се нису стишали немири у Курдистану и у Јерменској, а већ се чују гласови, да и Грци на острву Криту теже да се ослободе турског господства и да се дижу на оружје. Атински листови кличу од радости и соколе Крићане, да издрже до краја. Нема сумње ако дође до сасвим отворена устанка, да ће и Грци из краљевине похитати својој браћи у помоћ, и онда ће Турска допасти још горе невоље. Крићани су употребили незгодан положај Турске, у коме се ова налази сада због немира у Јерменској. Облак се над Портом све јаче скупља, док једном не избије бура, која може стаманити турско царство.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 15. новембра 1895.

— **Пописивање живине и воћака.** Пре неки дан отпочело је у нашој вароши пописивање живине и воћака ради састављања пољопривредне статистике. Као што свако пописивање, које држава по својим званичним органима предузима, у нашем народу проузрокује зебњу, као да се истим иде на то, да се на народ још већи порез натовари, тако је и сад случај. Да не би наш народ ни своју живину немилице клао или је у бесцење продавао, а тако исто, да и своје воће не би утамањивао, само да плаћање порезе на ове предмете избегне, опомињемо га, да то никако не чини, јер је министарство за пољопривреду ово пописивање предузело ли за то, како би на тај начин дознало. како у овим гранама пољопривреде односно газдинства појединe жупаније стоје, па према томе да учини нужна расположења, како би се у овим струкама пољопривреде односно газдинства унапред коракнуло и народу материјално помогло. Нове порезе се дакле не треба никако бојати, јер се ово пописивање не предузима због опорезивања грађанства.

— **Варошко регално право**, као што је: побирање пијачарине, калдрмарине и т. д. једном речи сва она права, којима је муниципија вароши Новога Сада сама руковала, од 1. јан. 1896. год. п. р. календару прелази у руке приватног закупника, који ће вароши за то плаћати годишње чистих 50.000 фор. Истина је, да је и варош, рукујући самостално овим правом, за ово неколико последњих година сваке године 50.000 фор. побирала, али кад се од ове своте одбију годишњи манипулациони издатци са 8 хиљада фор., остајало јој је само 42 хиљаде фор. Дакле услед овог закупа ће наша варош од сад 8 хиљада фор. више добијати. Да ли је наша варош добро учинила, што је ово регално право под закуп издала, скора ће будућност показати.

— **Представници бачке жупаније** У прошла два броја саопштили смо имена неколико Срба, изабраних за жупанијске представнике. На даље имамо још да јавимо резултат избора у овим бачким местима: У *Немеш Милешићу* изабран је за жуп. представника Ђура *Видаковић*, у *Сш. Врбасу* др. Сима *Павловић*, у *Сш. Фушогу* Стеван *Ковачевић*, у *Сш. Сшапару* Стеван *Момировић* и Богдан *Попов*, у *Сшаром Сивцу* Душан *Поповић*, у *Сш. Паланци* Милорад *Веселиновић*, у *Десиош-Сенишивану* Сава *Поповић*, у *Жабљу* прота Милош *Пашић*, у *Тиском Фелдвару* Бошко *Поповић*, у *Ђурђеву* Душан *Мошовић*, у *Тишелу* Глиша *Врачарић*, у *Маршеношу* Влајко *Еремић* и у *Товаришеву* Никола *Стојанчев*.

— **Српска православна црквено-школска општина у Вршцу** приредила је на дан 12. (24.) нов. 1895. г. у славу освећења нових српских школских зграда свечаност, спојену са народним колом и беседом, уз пријатељско суделовање вршачког српског црквеног певачког друштва, под управом ликовође г. Вацлава *Шнора*, гђце Агнице *Спајићеве*, госп. Витомира *Рунића*, народног гуслара из Сентомаша и целокупне војничке музике 83. ц. и кр пешачке пуковније из Беле Цркве. Распоред беше овај: I. У 8 сати пре подне била је свечана служба божја у српској православној саборној цркви. После службе ишло се с литијом у велику дворницу мушке школске зграде, где је свечани чин освећења обавило Његово Високопреосвештенство господин епископ Нектарије, уз асистенцију парохијског свештенства. После освећења воде говорио је 1., у име учитељског збора г. Никола *Брашован*, учитељ. 2. Декламовала је Лела *Поповићева*, ученица VI. разреда Змајеву песму о освећењу дома. 3 У име ученика говорио је Љубиша *Цвејић*, ученик V. разреда. За тим је вршачко српско црквено певачко друштво са дечјим ликом отпевало „Дижимо школе!“, од Р. Толингера, уз пратњу гђце Агнице *Спајићеве* на гласовиру. II. После подне народно коло у порти код саборне цркве III. У вече је одржана беседа с играном у дворани код „Винове Лозе.“ Распоред беседе: 1., „Смеса српских народних песама“, свира војничка музика 83. ц. кр. пешачке пуковније. 2., „Говор“, говори г. Ђура Цвејић, председник вршачке срп црквно-школске општине. 3. „Југовићи“, од Хорејшека, пева мушки збор уз баритон соло г. Саве Томића, на гласовиру прати гђца Агница Спајићева. 4., „Венац“, од Мите Нешковића, декламује Олга Андрејевићева, ученица VI. разреда. 5., „Српске народне песме“, пева уз гусле г. Витомир Рунић, учитељ из Сентомаша. 6., „Свет ће читат песме моје“, двопев од Х. Дубека, певају гђце Лела Поповићева и Мара Мркшићева. 7., „Словенске игре“, од А. Дворжака, свирају на гласовиру гђце Таза Матејићева и Зора Цвејићева. 8., „I. Ђулић“, од Р. Толингера, пева гђца Вида Гердец. 9. „Ране“, од Гв. Хавласа, пева мешовити збор.

— **Управни одбор жупаније сремске** држао је 1. (13.) о. м. у Вуковару своју редовну месечну седницу под председништвом кр. вел. жупана жупаније сремске, г. Ервина пл. *Чеха*. У овој седници расправљено је свега 205 пословних комада, међу којима је: 47 финансијалне, 95 дообне, 13 грађевне, 10 управне, 16 прорачунске, 9 потрошаринске, 6 шумарске, 5 здравствене, 3 школске и 1 народно господарствене природе. Идућа седница заказана је за 4. (16.) децембар о. г.

— **Пажњи путника.** Кр. уг. управа државних железница упозорава путнике, да се у железничка кола не сме унети пртљаг, који се састоји из више комада, који не може стати на полицу и који је већи него простор, што је одређен за једну особу. Железничко особље је добило строго упутство, да пази на вршење ове наредбе.

— **Упражњено место општинског лекара.** У прошлом броју нашег листа донели смо оглас, по коме је за шабачку општину (у Србији) расписан стечај за општинског лекара, сад пак добисмо од наших тамошњих пријатеља неколико писама, у којима изражавају жељу, да на ово место дође један од млађих Србаља, а не какав иноверац, коме је српски народ девета брига, само кад је њему добро. Препоручујемо ово место младим лекарима Србима, напомињући да своје молбе за то место могу послати и поштом шабачком општинском суду, али држимо, да би најбоље било, да сами оду у Шабац, и о тамошњим се прилчкама лично увере.

— † **Висарион Мишковић**, адвокат у Вел Кикинди преминуо је 13. (25.) т. м. у својој 77. години и сахрањен је сутра-дан на тамошњем гробљу. Лака му црна земља и вечити спомен!

Новости са стране.

— **Женске побеђују!** Бадава би неки научењаци хтели да женске отерају са олтара науке — оне полако али сигурно напредују. Тако је и у Угарској. Његово Величанство краљ је ових дана на предлог министра просвете решило, да женске могу бити слушаоци будимпештанског универзитета. Решено је, да оне девојке, које су вишу девојачку школу с одликом свршиле, могу се уписати као редовни слушаоци на универзитету. Међу тим ако би била велика навала девојака, министар ће тада решити, да се на вишим девојачким школама предаје латински језик. Девојке могу учити три факултета: медицински, филозофски и фармацију.

Тако ћемо за кратко време имати и ми у Угарској женских лекара, доктора филозофије и изучених апотекара.

— **Страјк будимпештанских слагача.** Будимпештански штампарски слагачи отпочели су страјк. Услед тога су уредници будимпештанских листова решили, да смање обим својих листова, док год траје страјк. Јучерањи „Пестер Лојд“ н. пр. изишао је само на четири стране, без уводног чланка, и с једним додатком, који је у пола празан.

— **Антисемитизам на будимпештанском свеучилишту.** Клуб мађарске свеучилишне омладине у Будимпешти био је поздравио Луегера, кад су га изабрали за бечког градоначеоника. То је помађареним чивутским ђацима било врло неправо, а један од њих, Геза Шулхоф, позове цео клуб на двобој. Клуб коцком одреди Јулија Мелцера, да изиђе на мегдан либерално чивутском јунаку. Млади „витезови“, по примеру својих старијих, пуцали су двапут, али у — ветар.

НОВИЈЕ.

БЕОГРАД. 14. новембра. По примеру католичког свештеника овдашњег, г. Луке Фалића, издао је и овдашњи евангелички свештеник изјаву, да је неистинита тврдња „Обзорова,“ као да у Србији влада верска интолеранција. — Оних 13 посланика, што су због финансиског аранжмана иступили из либералне странке, били су данас код Јована *Ристића*, да моле да их на ново приме у странку.

ПАРИЗ, 14. новембра. У Елисеју је данас одржан министарски савет, који је решио, да се адмирал Жерве стави пред истражну комисију због тога, што су његова три ратна брода пасела. (Жерве је командовао француском ескадром, која је 1890. посетила Кронштат. — Ур. „Бр“.)

ЛОНДОН, 14 новембра. Руски ратни бродови „Рурик“ и „Димитрије Донски“ отпловили су данас из Портсмаута у Брест, а одавде ће у Средиземно Море.

ТЕЛЕГРАМИ

БЕОГРАД. 15. новембра. Краљ Александар наименовао је за председника скупштине Милутина Гарашанина, а за потпредседника Драгомира Рајовића.

ЦАРИГРАД, 15. новембра. Из Мале Азије стижу вести, да се тамо немири све већма шире. Мобилизација турске војске иде врло споро.

Трговина.

НОВИ САД, 15. (27.) новембра 1895. (Извештај семенарске радње Војина Јовановића). Ове недеље знатне промене у ценама није било. Пасуљ је нешто тргао натраг и зоб.

Пшеница прва роба 6.20—25 н., средња 6. ф.—6 ф. 10. Наполица 5 ф. 80—6 ф. Кукуруз у клипови 2 ф. 40—45 н. Окрњен 3 30—35 н. Чинквантин у клипови 2 ф. 50—55 н. окрњен 3 ф. 50—60 н. Зоб 5 ф. 30 н. Јечам 4 ф. 10—20 н. Муар 6 ф. Проја 4 ф 20—30 н. Конопљино семе 8 ф; Пасуљ бели 8 ф. 30—50; Жути 7 ф. 50—8 ф. Све од 100 кила.

*

БУДИМПЕШТА, 14. (26) новембра 1895 Пшеница је боље пролазила, те је продано данас 30.000 м. ц. по овим ценама: *Пошиска* од 6 ф. 80—7 ф. $12^1/_2$ нов; из *иштанске жупаније* од 6 ф. 90—6 ф. $97^1/_2$ нов; *бачка* 6 ф. $73^3/_4$—6 ф. 85 нов. и *банатска* 6. ф. 85—6 ф. $87^1/_2$ нов. Страна пшеница није продавана. *Раж* није тражена, а плаћала се 6 ф. 20—6 ф. 30 нов. *Јечам* и *кукуруз* није тражен. *Зоб* боље тражена, али је слабо нуђена Цена јој је 6 ф. $27^1/_2$—6 ф. 55 н

*

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 14. (26.) новембра 1895.

Ц кр. дукати (нови)	5 ф. 71 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 68 н
Дукати од 20 франака . . .	9 ф. 60 н

†

ПАРАСТОС.

Сад у суботу 18. (30) новембра 1895. даваћу годишњи парастос мојој никад незаборављеној супрузи

ЈУЛКИ ИВАНИЋ рођ. **БРЕЖОВСКИ**

на коју тужну свечаност, позивам сроднике и пријатеље да изволу доћи.

Мир пепелу њеном!

У *Вилову*, 14 (26.) новембра 1895.

неутешни муж
Ђорђе Иванић
парох.

412 1—1

Огласи.

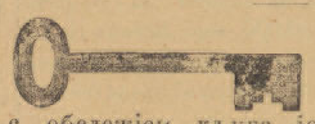

ШИХТОВ САПУН ЗА ПРАЊЕ

с обележјем кључа је **најбољи** Свагде се може добити 375 5—9

СРПСКА БАНКА
У ЗАГРЕБУ
АКЦИЈСКИ КАПИТАЛ 9,000.000 КРУНА.

ПРИМА НОВЧАНЕ УЛОГЕ
НА ШТЕДЊУ И ПРИПЛОД

ЗА КАМАТУ ОД 4% ЧИСТО

(БЕЗ ИКАКВИХ ПОРЕЗА ИЛИ ОДБИТАКА)

Могу јој се слати и страни новци, које она под најповољнијим условима преобраћа у аустр. новац.

Осим тога Српска Банка ради све солидне банковне послове и и вршује их тачно и брзо. 411 1—

ЦЕНТРАЛНИ КРЕДИТНИ ЗАВОД
У Н. САДУ
издаје сваки дан преко целе године

КЊИЖИЦЕ ЗА НЕДЕЉНЕ УЛОГЕ ЗА ШТЕДЊУ

на које се уплаћује по свакој **честици 50 новчића недељно.**

Уплата траје свега три године, рачунајући од дана прве уплате. Према томе располаже сваки улагач самостално са својим улогом, који се исплаћује са каматом кад се наврше три године. 409 1—2

Мали ресник — Велика добит.

КРАЉЕВСКО СРПСКА
ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА
ЗА ПРИВРЕДНЕ ЦИЉЕВЕ

Отворен је упис на 11-то коло српске држ. класне лутрије.

И ово се коло састоји из пет класа, у којима играју **30 000 срећака са 15.000 згодитака, дакле половина сигурно добија.**

Главни су згодитци: 1 од 12.000, 4 од 15.000, 2. од 20.000, 1 од 25.000, 2 од 30.000, 1 од 35.000 1 од 40.000, 1 од 50.000, 1 од 75.000 и 1 од

150.000 ДИНАРА.

Остали су згодитци *од 10.000 па на ниже.*

За исплату згодитака јамчи српска држава.

Цена је срећкама за све класе подједнака, и то: 1 цела стаје 24 дин., $^1/_2$ 12 дин., $^1/_4$ 6 дин., $^1/_8$ 3 динара.

Планове и потребна објашњења шаљу на захтев бесплатно

Радовановић и Мијаиловић,

Београд — Србија.

Стране новце примамо по дневном курсу.

404 1—5

Свака друга срећка добија. — Но ресника тај добија.

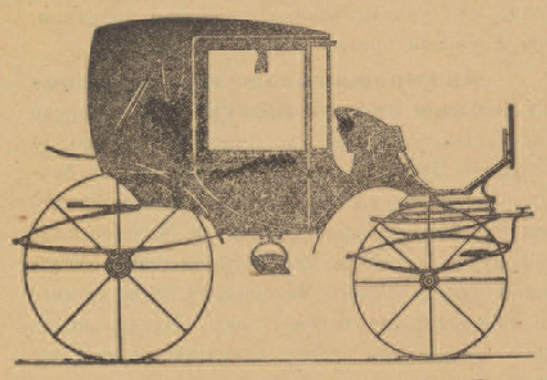

МАТИЈА РАЈХ
ТВОРНИЦА КОЛА И КАРУЦА У НОВОМЕ САДУ,

темеринска улица у сопственој кући, бр. 33.

Част ми је п. н. публици из Новог Сада и околине на повољно знање ставити, да увек имам готових на стоваришту и у богатом избору

сваковрсних готових кола и каруца, исто тако и соница, готови сицова за проста кола

као и појединих делова за исте. Све са умереном ценом. 329 8—15

Оправке се брзо и најтачније са ценама најјефтинијим обављају.

Стара кола примам у промену за нова. — Ценовници шаљу се бесплатно и франко.

М. НАЈМАН
БЕЧ, БУДИМ-ПЕШТА,
345 2—5 НОВИ САД,

ТРГ ФРАЊЕ ЈОСИФА БР. 7

Дечији костими. . .	5 ф.
Дечији палето . . .	7 ф.
Менчиков за дечаке .	10 ф
Хаљине за дечаке .	10 ф.
Хаљине за г. од камгар	20 ф.
Хаљине за г. од лодна	16 ф
Менчиков за господу	20 ф.
Палето за господу .	16 ф.
Иверцијер за господу	12 ф.
Чакшире за господу .	5 ф

Конфекционо стовариште за господу, госпође и децу

ВИЉЕМА ЈЕЛЕНИКА
У НОВОМЕ САДУ.

Свој господи на пијаци у стању сам ја на пут стати са мојим у месту зготовљеним оделом за господу, дечаке и децу у свима врстама и величинама.

„Добра израда и као што треба крој“, 20% јефтиније од творничке израде.

Грдно стовариште у месту зготовљених одела за господу и дечаке, и богати избор рајхенбершки, брински и правих енглеских штофова, ставише ме у тај пријатан положај, да поштовано грађанство са правим, чистим и солидно израђеним оделом, које се ни у коју руку са творничким израдама мерити не може, а са јефтиним ценама, послужити могу.

Потпуну опрему одела, за која и штофови на избор служе, зготављају се код мене за 24 сахата.

Моје стовариште готовог одела састоји се из добре робе, елегантног кроја и из солидне израде, као да је по узетој мери и није (аушус) изметак од робе, који се често од творница у промет ставља.

Према своме начелу и од сад ћу, као и до сад од својих муштерија само јефтине и строго утврђене цене, које се на сваком парчету увидети могу, захтевати, а поред тога ћу са мојом тачном послугом, гледати, да поверење мојих п. н. муштерија и за будућа времена одржим.

Како молим, да се на моју тврдку тачно пази и да се п. н. грађанство на другу сличну тврдку у месту необраћа, молим га, да своју потребу у свако доба код мене подмири, те ће се на тај начин о мојим наводима потпуно осведочити.

С поштовањем

ВИЉЕМ ЈЕЛЕНИК

262 10—20 д. Главна улица број 7., поред шпенерајске трговине Д. Коде.

Власник и издавалац: Дружина Бранка. — Одговорни уредник Никола Јоксимовић. — Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.